

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรามาทำบุญ เห็นไหม พอเวลาทำบุญ “การเสียดสนั้นเป็นบุญโดยสัญชาตญาณ” โดยสัญชาตญาณ เพราะมันหลุดจากมือเราไป ถ้ามันหลุดจากมือเราไปแล้ว มันเป็นอย่างๆ เรา คำว่าของๆ เราเพราะเหตุใด สิ่งนี้เป็นวัตถุที่เสียดสนออกไป แต่มันเสียดสนออกไป จิตใจของเราเป็นผู้กระทำ จิตใจของเราตั้งเจตนา มาตั้งแต่ก่อนจะมา

เจตนาที่สำคัญ เห็นไหม ถ้าเจตนาด้วยความบริสุทธิ์ เจตนาของเราทำด้วยความ อิ่มเอิบใจ แต่บางคนชักชวนกันมา มันก็ยังลึกลับใจ ความลึกลับใจนี้ หลวงตาเทศน์คำว่า “ถ้าประตูของใครเปิดมาก อากาศจะเข้าได้มาก ประตูของใครแง้มๆ ไว้ อากาศก็จะเข้าได้น้อย”

ความลึกลับ ความต่างๆ แต่โดยธรรมชาติของจิตมันเป็นแบบนี้ จิตมันเป็นแบบนี้ มา ถ้าจิตเป็นแบบนี้ แบบคนที่มีศรัทธา ความเชื่อ เจตนาบริสุทธิ์ กับความลึกลับ กับคนที่ปิดเลย เห็นไหม คนที่ปิดเลยเขาบอกว่า สิ่งนี้เราแสวงหาของเรามาทำไมเราต้องไปให้ แต่ถ้าเขาเห็นประโยชน์ของเขา นี่ในทางโลกเขาบอกเลยว่าให้พระไป ทำบุญกุศลกับพระไป พระไม่เห็นทำอะไร วันๆ ไม่เห็นทำอะไรเลย

ถ้าเราสร้างโรงเรียน สร้างโรงพยาบาล เราเห็นด้วยนะ การสร้างโรงเรียน สร้างโรงพยาบาลต่างๆ เราเห็นด้วย สิ่งนั้นเป็นบุญกุศลเหมือนกัน แต่! แต่เนื่อนานบุญมันแตกต่างกัน ความแตกต่างกันนะ สิ่งนั้นเราเสียดสนเพื่อสังคมโลก โลกมีการศึกษา จับใช้ได้ป่วยมีการรักษา อันนั้นเป็นบุญแน่นอน เป็นบุญกุศลเด็ดขาด เราเห็นกันอยู่ การเสียดสนมันก็ต้องเป็นบุญกุศล แต่เนื่อนานบุญของโลก เห็นไหม ถ้าเราเสียดสนลงไป เนื่อนานบุญ เนื่อนานบุญเวลาพระไม่ต้องทำอะไรเลย

ถ้าพระไม่ต้องทำอะไรเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้องค์เดียวมาเป็นอาจารย์ เป็นผู้สอนสามโลกธาตุ ตั้งแต่พรหมลงมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นผู้สอนหมดเลย พระก็เหมือนกัน เวลาหลวงปู่มั่น เห็นไหม กลางคืนขึ้นมา ๔ ทุ่มท่าน

ไม่เคยว่างเลย เทวดาจะมาฟังเทศน์ตลอด เราก็ไม่เชื่อ หลวงปู่มั่นท่านอยู่ที่เชียงใหม่ ท่านบอกว่า ๔ ทุ่มขึ้นไปไม่ว่างเลย

อยู่ในป่างานสันมือ อยู่ในบ้านเราทำอะไรกันบ้าง อยู่ในป่างานสันมือ สันมือที่ไหนดูเห็นใหม่ เวลาเราบริหารจัดการ เราคิดนี่เราทำด้วยอะไร เราทำด้วยหัวใจใช่ไหม เราทำด้วยความคิด ทำด้วยสมองของเรา แต่ถ้าเราบริหารจัดการของเรา นี่ดูเราควบคุมใจของเรา เวลาใจของเราที่ที่ว่าพระไม่ทำอะไรเลย นั่งสมาธิ ภาวนา บอกพระไม่ทำอะไรเลย

ถ้าทำงานของพระ พระนี่งานมหาศาลมาก ใจของเราเอาไว้ในอำนาจของเรานะ นี่เป็นงานมหาศาล แล้วใจของเราเป็นนามธรรม เวลาจะเอาอำนาจของเรา ทำไมต้องเดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาล่ะ.. เดินจงกรม เดินจงกรมเพื่ออะไร เดินจงกรมไปนี่เหงื่อไหล ไคลย้อย เห็นใหม่ จิตมันไม่อยู่ซักที จิตมันไปตลอด แต่ถ้าจิตนี่เอาอะไรไปจับมัน เอาอะไรไปจับมัน ก็เอาสติจับมัน เรายิ่งนั่ง ยิ่งตีโพยตีพาย ยิ่งเดือดเนื้อร้อนใจ ทีนี้ก็เอาสิ่งใดไม่ได้เลย มันต้องสงบจากภายนอก เห็นใหม่ สัปปายะ.. สถานที่วิเวก กายวิเวก จิตวิเวก

ถ้ามันไม่วิเวกได้ไหมล่ะ? มันไม่วิเวกเพราะเหตุไฉนล่ะ? นี่มันเป็นวิเวกไง นี่พูดถึงเนื่อนานุญ เราจะฝึกเนื่อนานุญของเรานะ คนเราเกิดมามีกรรม กรรมของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิดของคนก็ไม่เหมือนกัน เห็นใหม่ หลวงตาบอก “กรงขัง” กรงขังคือความรู้สึกนึกคิดของเรา มันขังความรู้สึกของเราไว้ สิ่งที่เป็นความรู้สึกนึกคิดของเรา

ความรู้สึกนี้มาจากไหน ความรู้สึกนึกคิดมันมาจากพันธุกรรมทางจิต จิตมันได้เปลี่ยนแปลง มันได้พันธุกรรมของมันมาแต่ละภพแต่ละชาติ เกิดมาแล้วมีการกระทบสิ่งใดบ้าง มีความบาดหมางสิ่งใด มีความกระทบสิ่งใด มันฝังลงที่จิตหมด ถ้าฝังลงที่จิตหมดนะ คูติการฝังลงนี่ความคิด ความรู้สึกของเรา ความนึกคิด เห็นใหม่ มันขังความรู้สึกนั้นไว้ ความรู้สึกนั้นคือตัวจิต ถ้ามันขังความรู้สึกอันนี้ไว้ “นี่กรงขังของใจ”

แล้วเรามีกรงขัง คนเราเกิดมานะตื่นกลัว บางคนตื่นกลัวบ้าง บางคนจิตใจบ้าง บางคนต่างๆ แล้วสิ่งนั้นมันจะฝังใจเรามาตลอด ถ้ามันฝังใจเรามาตลอด พอสิ่งใดกระทบ

ขึ้นมา มันจะแสดงออกของมันโดยธรรมชาติของมัน เห็นไหม เราต้องกลับมาทำความเข้าใจของใจ เพื่ออะไร เพื่อประโยชน์กับเรา

ถ้าเพื่อประโยชน์กับเรานี้ เวลาทำบุญกุศลนั้นเป็นเรื่องหนึ่ง เวลาทำบุญกุศล เป็นบุญกุศลของเรานะ บุญกุศลนี้เป็นอามิส.. ทาน ศีล ภาวนา เราทำบุญกุศล ภาวนาเพื่ออะไร เพื่อให้มันได้เสียดสละออกมา ให้จิตใจมันมีการบริหารจัดการของมัน ถ้ามันการเสียดสละ มีการให้อภัย มีการเปิดหัวใจ เราจะฟังธรรมเข้าใจนะ เวลาฟังธรรม คำพูดคำเดียวกันนี้แหละ แต่ถ้าหัวใจปิดกั้น เวลาฟังแล้วนะไม่รู้เรื่อง แต่วันใดหัวใจมันเปิดนะ

“ทำไมมันซึ่งนัก! ทำไมมันกินใจนัก! ทำไมมันสะเทือนหัวใจนัก!”

ถ้ามันจะซึ่งใจเพราะอะไร เพราะเราได้บริหารจัดการของเรานี้ไง มันมีทาน ศีล ภาวนา ทานของเราคือการเสียดสละ คือการเปิดหัวใจให้มันกว้างขึ้น แล้วทำความเข้าใจของใจ ถ้าจิตปกติ เวลามันฟังธรรมขึ้นมาแล้วมาทำบุญกุศล บุญกุศลนี้มันทำขึ้นมาเพื่อการฝึกใจของเรา เวลาฟังธรรมขึ้นมาเพื่อเตือนตัวเรา

“จากใจดวงหนึ่ง สู่ใจดวงหนึ่ง”

ใจของครูบาอาจารย์ของเรา ท่านฝึกหัดของท่านมา ท่านพัฒนาของท่านมา ท่านแก้ไขของท่านมา ท่านจะรู้นะ เหมือนการขับรถ คนขับรถไม่เป็นขึ้นไปขับรถ มันจะเอารถไปไหนล่ะ มันก็หมุนอยู่นั่นแหละ ยังดีมันหมุนแต่มันยังไม่พาดกถนนนะ ถ้าคนขับรถของเขาเป็นนะ เขาจะเอารถของเขาเคลื่อนออกจากที่ เขาจะเอารถของเขาไปทำประโยชน์ของเขา เขาจะเอารถของเขาไปหาผลประโยชน์มาเพื่อเลี้ยงครอบครัวของเขา

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจที่มันจะเริ่มต้นนี้ทำอย่างไร? ที่นี้พอเราเข้าใจ นี่ผู้ที่ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ของเราที่ไม่เป็นจริง พอไม่เป็นจริงเขาก็บอกว่า “ไม่ต้องทำอะไรเลย ทำให้มันเหนื่อยยากไปทำไม อยู่เฉยๆ นั่นก็คือธรรมแล้ว มันเป็นความว่างๆ ใจ ไม่ต้องทำอะไรเลย เกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่ไม่ต้องทำอะไรเลย มันจะโตขึ้นมาเอง”

นี่เกิดจากท้องพ่อท้องแม่ ถ้าพ่อแม่ไม่ดูแลมา พ่อแม่ไม่ฝึกมา ลูกคนนั้นจะดีขึ้นมาได้อย่างไร หัวใจถ้ามันไม่ได้ฝึกฝนขึ้นมา ไม่มีการกระทำขึ้นมา มันจะดีได้อย่างไร รัตนี

บอกจอดไว้เฉยๆ แล้วรอมันจะดีไปเอง มันก็จะผูกพันไปไง จิตใจที่มันอยู่เฉยๆ อยู่เฉยๆ มันเป็นนามธรรม ใจเรานี้เป็นนามธรรม เพราะใจของเรามันไม่เคยเฝ้าเสีย

เวลาสิ่งที่ทำความเป็นบาปอกุศลนะ มันก็ซบลงที่ใจนี้แหละ ใครทำมากทำน้อย จิตใจดวงนั้นรู้ ความลับไม่มีในโลก ใครทำคุณงามความดีขนาดไหนมันก็ซบลงที่ใจนั่นล่ะ พอมันซบลงมาอยู่ที่ใจ เห็นไหม พอใจมันได้ทำคุณงามความดีของมัน

คนทำดี ทำได้ง่าย ทำช่วยยาก.. คนทำชั่ว ทำแต่ความชั่ว ทำความดีได้ยาก จิตใจมัน ทำแต่คุณงามความดีของมัน มันพัฒนาของมันขึ้นมา มันไปคบเพื่อน เพื่อนพาไปทางไม่ดีมันก็ อ้อ.. ไปได้อย่างไร อันนี้มันเป็นความไม่ดี แต่ถ้าคนจิตใจมันเป็นอย่างนั้น พอเพื่อนชวนมันไปทันทีเลย เห็นไหม การกระทำอย่างนี้จิตมันพัฒนาของมันอย่างนี้ มันถึงว่าเป็นพันธุกรรม เป็นอำนาจวาสนาบารมี เป็นการกระทำ นี่ถึงว่าทำบุญบุญเปล่า! เวลาทำมานี้เสียสละไปแล้วไม่เห็นได้สิ่งใดๆ มาเลย

สิ่งที่เสียสละ เสียสละเพราะเหตุใดล่ะ สิ่งที่ได้มาก็คือหัวใจที่มันมีพัฒนาการของมัน มันเข้าใจของมัน มันเสียสละของมัน มันพัฒนาของมันขึ้นมา เห็นไหม พอมันพัฒนาขึ้นมาแล้ว มันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา มันเริ่มมีเหตุมีผล คนเรามีเหตุมีผล บอกอยู่เฉยๆ มันจะดีเอง นี่มันจะเป็นไปได้ได้อย่างไร

ถ้าอยู่เฉยๆ ดีเอง คุณพรหมณีสี เห็นไหม กษัตริย์ พราหมณ์ แพทย์ ศูทร เกิดมาแล้วเป็นวรรณะ วรรณะอยู่อย่างไรรู้ก็ต้องอยู่อย่างนั้น ขยับสิ่งใดไม่ได้เลย นี่เพราะเป็นการเกิดหรือ ก็เกิดมาเป็นอยู่วรรณะไหนก็ต้องอยู่วรรณะนั้นไปหรือ แต่ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า “คนเราไม่ได้ดีด้วยการเกิด คนเราดีด้วยการกระทำ” คนเราดีด้วยการบริหารจัดการ คนเราดีด้วยการพลิกแพลงหัวใจ ได้เข้มแข็งขึ้นไป

พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลนะ เป็นกษัตริย์ก็มี เป็นกฎุมพิกัมมี เป็นทศตะเจ็ญใจก็มี นี่ไงคนเกิดมาถ้าทำถึงที่สุดแห่งทุกข์มันก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน คุณงามความดีเกิดขึ้นมาจากการกระทำของเรา นี่เกิดมากพชาติใด สถานะใด ถ้ามีความขยันหมั่นเพียร ถ้าจิตใจมันมีคุณธรรมขึ้นมา มันจะคิดแต่ความดีๆ

คนดี..ทำความดีง่าย ทำความชั่วยาก คนชั่ว..ทำความชั่วง่าย ทำดียาก.. นี่ถ้ามันทำของมัน มันพิจารณาของมันขึ้นมา อันนี้ละมันเป็นอำนาจวาสนา มันเป็นสติปัญญา มันเป็นการไขว่คว้าของใจ แล้วใครจะชักจูงเราไปไหนเราจะไม่ไปกับเขา เราต้องมีเหตุผลของเรา ถ้าเรามีเหตุผลของเรา สิ่งนี้เราไม่เป็นเหยื่อตัวเราก่อนนะ

ดูทางโลกเวลาที่เขาคดโกงกันเพราะอะไร เพราะเราโลกของเขา เราเป็นเหยื่อเอง เราอยากได้ของเขา เราอยากได้ดิบได้ดีของเขา แล้วพอเขาบอกว่าสิ่งนี้ดี ๆ ดีจริงหรือเปล่า แล้วเราตามเขาไปทำไม พอเราตามเขาไปเราก็เป็นเหยื่อของเขา แต่ถ้าเราไม่เป็นเหยื่อเราก่อน เห็นไหม นี่เขามีสิ่งใด เรามีสติยังคิด นี่ไงถ้ามีสติยังคิดอำนาจวาสนามันเกิดตรงนี้ ถ้ามีสติยังคิดว่าเราจะเป็นจริงหรือ ไม่ต้องทำอะไรเลยมันจะดีขึ้นมานี้มันจะเป็นจริงหรือ

ถ้ามันเป็นจริงคนอื่นเขาดีไปหมดแล้ว คนเกิดมาก็ดีไปหมดแล้ว ทำไมต้องมีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมต้องมีศาสดาของเรา ทำไมต้องสร้างบุญญาธิการมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย นี่พอสร้างขึ้นมาแล้วความคิดแตกต่าง ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำไมปัญจวัคคีย์ก็ออกบวชเหมือนกัน อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ทำไมไม่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ

ปัญจวัคคีย์ก็ปฏิบัติมา พระพุทธเจ้าไปไหน ปัญจวัคคีย์อยู่ปฏิบัติอยู่ ปัญจวัคคีย์ก็ทำด้วยกันมา ทำไมมันไปไม่ได้ล่ะ? มันไปไม่ได้ เห็นไหม จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนกลับมาฉันอาหารของนางสุชาดา นี่ด้วยความเห็นของโลก เข็มแข็งขนาดนี้ยังทำไม่ได้ แล้วมาอ่อนแออย่างนี้มันจะเป็นไปได้อย่างไร ก็ทิ้งไปเลย

พอเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้ามาพิจารณาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เวลาอดอาหารนี้ อดอาหารมา ๔๕ วัน จนรากขนเน่า ขนหลุดหมดเลย กลืนลมหายใจจนสลบไปถึง ๓ วัน เพราะด้วยความไม่มีใครสอน ไม่มีใครบอก ต้องค้นคว้าหาของท่านเอง แต่เวลาท่านสำเร็จของท่านมาแล้ว เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เห็นไหม บอกว่า “อดอาหารนี้เราห้าม แต่! แต่ถ้าใครอดเพื่อเป็นวิธีการ อดเพื่อจะต่อสู้กับกิเลส เราอนุญาต”

มันมีอยู่นะ เพราะว่าการอดอาหารนั้น ถ้าอดอาหารไม่เป็น เราก็คิดว่าทุกข์มันอยู่ที่ร่างกาย ทุกข์มันอยู่ที่รูปธรรม ทุกข์มันอยู่ที่จับต้องได้ เราก็จะไล่ต้อน จะเอาให้มันจนมุมเลยใช่ไหม แต่เราไม่รู้หรือว่าความทุกข์มันอยู่ที่ความรู้สึก! ความทุกข์มันอยู่ที่อารมณ์ ความทุกข์มันอยู่ที่ภาวสวะ อยู่ที่ภพ ซากศพของคนมันไม่ทุกข์หรือ คนตายเอาไปเผาไฟมันไม่เห็นร้องเรียกว่ามันมีความทุกข์เลย แต่เรามีชีวิตอยู่ นุ่นก็ทุกข์ นีก็ทุกข์ โอคโอยไปหมดเลย แล้วความทุกข์ที่มันโดนขังไว้ด้วยความรู้สึกนึกคิดเรา มันขังเราไว้เห็นไหม

นี่พุทธศาสนาสอนที่นี่ พุทธศาสนาไม่ได้สอนให้ไปเคารพบูชาที่ไหนเลย พุทธศาสนาสอนให้พุทโธ พุทโธ พุทโธ.. พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่ความรู้สึกของเรา ธาตุรู้ ธาตุความรู้สึก พุทธะ พุทโธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือพุทธะ คือผู้ตื่น เรามันยังหลับไหลอยู่ไฉน

นี่เราบอกเราเป็นชาวพุทธนะ เราจะหาทางออกกันนะ แล้วเราก็หลับไหลอยู่ในกรงขังความรู้สึกนึกคิดของเราไป แล้วอยู่เฉยๆ ก็เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ไม่ต้องทำอะไรเลย ไอ้พวกที่ทำเป็นพวกไม่มีปัญญา มันต้องทุกข์ มันเป็นออตตกิลมถานุโยค หาแต่ความทุกข์มาใส่ตัว ไอ้เราเป็นคนมีวาสนา เราเป็นคนมีความสุข เราไม่ต้องทำอะไรเลย สิ่งที่ไม่ทำอะไรเลยก็ไม่ได้สิ่งใดมา

นี่เราเสียสละของเรามา มันก็เป็นบุญกุศลของเรา เราเสียสละมานะ แล้วเรากลับไปเล่าให้ใครฟัง เขาก็ฟังนิทานของเรา แต่เขาไม่ซาบซึ้งใจเหมือนเรา แล้วนิทานอันนั้นมันก็ไม่ฟังใจของเขา แต่เราทำของเรามา ภาพนี้มันประทับใจเรามา มันฝังลงที่ใจอยู่แล้ว ทีนี้พอเวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สติก็สติของเรา สมาธิก็สมาธิของเรา ปัญญาที่ปัญญาของเรา ถ้าเกิดปัญญาของเรานี้มันชำระกิเลสของเรา เราจะรู้เป็นขั้นเป็นตอนของเราขึ้นไป

เรารู้เป็นขั้นเป็นตอนนะ มันเป็นสันตสิทธินะ เป็นปัจจุตัง นี่นิพพานฝากกันได้ หรือ นิพพานขอกันได้หรือ สิ่งต่างๆ นี่เขาบอกมาแล้วมา แล้วเรามา เราได้ยินมา แล้วเราบอกว่ามันเป็นของเรา.. เป็นของเราหรือ? ของยืมเป็นของเราไหม แม้แต่เราเกิดมาในภพ

ชาตินี้ละ มนุษย์สมบัตินี้สำคัญมาก สำคัญเพราะเรามีบุญกุศลของเรา เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ของเราขึ้นมา เกิดเป็นมนุษย์ขึ้นมาแล้ว มันก็ยังเป็นการขี้มมา ขี้มมาคือสมมุติใจ

ชีวิตนี้เป็นสมมุติละ ทุกคนต้องมีการพลัดพรากเป็นที่สุด ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วชีวิตนี้เราได้บุญกุศลของเรามา ได้มาแล้วเราจะทำอะไรต่อไป เราจะทำดำรงชีวิตแบบโลกเขาใช้ใหม่ แล้วเราก็จะตายไปแบบนี้ใช้ใหม่

นี่มันก็เหมือนสัตว์ตัวหนึ่ง มนุษย์ต่างจากสัตว์เพราะมีศีลธรรม สัตว์มันก็เหมือนมนุษย์นี่แหละ มันก็ดำรงชีวิตของมันเหมือนกัน มันก็รักครอบครัวของมันนะ สัตว์นี่ลองไปรังแกมันสิ มันรักครอบครัวของมัน มันรักลูกของมัน มันรักเหมือนกัน นี่มันก็ดำรงชีวิตเหมือนมนุษย์นี่แหละ แล้วเราเองถ้ามีสติละ เราจะไม่วุ่นวายในทรงขังความรู้สึกนึกคิดของเรา เราจะเอาความรู้สึกของเราแหกออกจากทรงขังอันนี้ไป แหกออกจากชั้น ๕ แหกออกไปจากความรู้สึกนึกคิดเดิม

ความรู้สึกนึกคิดเดิมมันทำให้เราอยู่ในอำนาจของมัน ทำไมเราไม่คิดแตกต่างล่ะ เราไม่คิดแตกต่างมาเปรียบเทียบล่ะว่าเราจะทำจิตของเรา ทำความรู้สึกของเรา ความรู้สึกอันนี้มันจะแปรสภาพ มันจะเปลี่ยนแปลงใหม่ นี่ความรู้สึกนึกคิดนะ มันยังคิดซ้ำคิดซาก มันยังเจ็บช้ำน้ำใจ แต่เวลาตัวจิตมันละเอียดกว่าความรู้สึกนึกคิดนี้อีก แล้วมันจะเปลี่ยนแปลงใหม่

นี่ไปถึงบอกว่าตัวความรู้สึกอันนี้มันจะมีสมบัติของมันคืออริยทรัพย์ สัพเพ ชัมมา อนัตตา สภาวะธรรมนี้เป็นอนัตตา แล้วตัวมันเองจะเป็นอนัตตาใหม่ ความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นอนัตตา แล้วตัวมันล่ะ ตัวมันก็เกิดดับอยู่นี้ แต่ถ้ามันทำอะไรมันจะไม่เป็นอนัตตาล่ะ แล้วมันเป็นอัตตาใหม่ อัตตาก็มีทิจฺจิมานะใจ แล้วมันเป็นธรรมชาติล่ะ มันเป็นธาตุธรรมล่ะ มันเป็นความจริงล่ะ มันเป็นประโยชน์กับเราล่ะ

นี่เรารับรู้ได้ สันติภูมิจิโก ปัจจัตตัง มันหลอกกันไม่ได้ เวลาครูบาอาจารย์เขาหลอกนะ ท่านก็พูดไป เราก็ อืม.. อืม.. แต่จะไม่รู้จริง แต่ถ้ารู้จริงนะเราดักหน้าได้หมดแหละ เวลาครูบาอาจารย์นะ ให้เอาความรู้สึกเรานี้เทียบ ถ้าเราทำความสงบได้มากขนาดไหน ปัญญาเราเกิดได้มากขนาดไหน ท่านพูดออกมาจริงไหม พูดไม่ถึงความรู้สึกนึกคิดเรา พูดเสมอความรู้สึกนึกคิดเรา พูดเหนือความรู้สึกนึกคิดเรา

เหนือความรู้สึกนึกคิดคนนะ เพราะว่าเราต้องพัฒนาของเราไปเรื่อยๆ ใจที่สูงกว่าจะชักนำใจที่อ่อนกว่าขึ้นมา ใจที่สูงกว่านะ ใจที่ต่ำกว่าจะแก้ใจที่สูงกว่าไม่ได้.. ใจที่สูงกว่าความรู้สึกของเราจะลึกต่ำกว่า แล้วพยายามดึงสิ่งนั้นขึ้นมา ดึงไว้ที่ไหน ดึงด้วยการชี้นำนี้ไง ดึงด้วยการบอกว่าสิ่งที่เราว่าละเอียดๆ นั้นล่ะ มันมีสิ่งที่ละเอียดมากกว่านั้น สิ่งทีละเอียดมากกว่านั้นเป็นอย่างไร ขนาดละเอียดแค่นี้ก็ทำมาเกือบเป็นเกือบตายแล้ว มันยังมีมากกว่านี้อีกหรือ แล้วถ้าพิสูจน์ไปมันยังมีมากกว่านี้ มากกว่านี้ จนถึงที่สุดของมันเป็นที่อันเดียวกัน

อันเดียวกัน เห็นไหม นี่ฟังธรรม เรามาทำบุญกุศลนะ เราเป็นชาวพุทธ ความรู้สึกของเราเป็นปัจเจกชน แต่เราเป็นมนุษย์ เป็นสัตว์สังคมต้องอยู่ด้วยกัน ความอยู่ด้วยกันกระทบกระทบกัน การเสียสละเพื่อแผ่กัน อันนี้เป็นการฝึกใจ ให้ใจเรานี้ฝึกใจ ถ้าไม่กระทบใจเราก็ดูไม่มีอะไรแสดงออก ถ้ามีการกระทบ ใจเราก็ดูแสดงออก เห็นไหม

ธรรมะเก่าแก่! โลกธรรม ๘ สรรเสริญ นินทา มีลาภเสื่อมลาภ มียศเสื่อมยศ มีสรรเสริญก็มีนินทา นี่สิ่งนี้เป็นโลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่มันมีประจำของมัน แต่มันแก้ไขสิ่งใดไม่ได้ แต่หัวใจของเราเวลากระทบ เวลาที่มีความรู้สึกนี้เราจะแก้ไข การแก้ไขนี้คือการพัฒนาการของมัน ถ้ามีการแก้ไข ความปรับปรุงของมัน ควบคุมมัน คุมแลมัน

มันจะมีการพัฒนาการของมัน พัฒนาการอันนี้ นี่จิตมันเจริญขึ้น เจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ จิตถ้ามันไม่มีการเจริญมันจะเอาอะไรมาเสื่อม จิตไม่เสื่อมมันจะเอาอะไรเจริญ อยู่เฉยๆ แล้วมันจะเป็นไปเอง มันเป็นไปไม่ได้ สิ่งที่เป็นไปไม่ได้ เห็นไหม เราถึงต้องทำของเรา แล้วเราจะรู้ของเราเองว่า มรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กับมรรคในหัวใจของเรา..

สิ่งที่พัฒนาการในหัวใจของเรามันจะเป็นอันเดียวกันไหม? เราจะรู้เท่าทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไหม? เราจะรู้ทันองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไหม? เราจะรู้ทันจิตของเราไหม? เราจะรู้ทันควบคุมจิตของเราไหม? เราจะพาจิตของเราพ้นจากทรงขังของกิเลสที่มันขังเราอยู่ได้ไหม? เอวัง